

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Тергеулік журналистика: Қазақстандағы даму мәселелері

ЖАРИЯЛАНДЫ
06.12.2024

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/171508/>

Тергеулік журналистика: Қазақстандағы даму мәселелері

Тергеулік журналистиканың Қазақстандағы рөлі өте маңызды әрі күрделі, себебі бұл сала қоғамдағы сыбайлас жемқорлық, адам құқықтарының бұзылуы, әлеуметтік әділетсіздік және мемлекеттік басқарудағы кемшіліктерді ашып көрсету үшін маңызды құрал болып табылады.

Қазақстанда сыбайлас жемқорлықпен күрес — маңызды мемлекеттік мәселелердің бірі. Тергеулік журналистика бұл күрестің алдыңғы қатарында тұр. Журналистер қоғамдағы және мемлекеттік құрылымдардағы коррупциялық схемаларды зерттеп, оларды жария етіп, әділеттіліктің орнауына ықпал етеді. Мысалы, «Республика» газетінің немесе «Азаттық» сияқты тәуелсіз басылымдардың зерттеулері сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте айтарлықтай рөл атқарған.

Тергеулік журналистика сыбайлас жемқорлықпен күреске маңызды серпін береді, өйткені ол қоғамның назарын осы мәселеге аударады және билік органдарының жауапкершілігін арттырады. Тергеулік журналистика мемлекеттік органдардың, бизнес құрылымдарының және басқа да ықпалды тұлғалардың әрекеттеріне қоғамдық бақылау жүргізеді. Бұл журналистика түрі қоғамның өз құқықтарын қорғауына және әділетсіздікті ашуға мүмкіндік береді.

Қазақстанда көптеген тергеулік журналистік жұмыстар қоғамдық маңызды мәселелерді көтерді, мысалы, экология мәселелері, әлеуметтік әділетсіздік, құқық қорғау органдарындағы теріс әрекеттер және т.б. Журналистер бұл мәселелерді ашып, қоғамға ақпарат беріп, өзгерістер енгізуге тырысады. Қазақстандағы тергеулік журналистика адам құқықтарының бұзылуын анықтап, оны жария етуге ықпал етеді. Журналистер көбінесе әлеуметтік топтардың, азшылықтардың құқықтарын қорғап, мемлекеттік органдардың немесе жеке тұлғалардың заңсыз әрекеттерін әшкерелеп отырады. Әсіресе, заңсыз қамаққа алу, баспасөз бостандығына қысым көрсету сияқты мәселелерде тергеулік журналистиканың рөлі айрықша. Мысалы, түрмедегі саяси

тұтқындардың жағдайы немесе еңбек даулары сияқты тақырыптар тергеулік журналистиканың назарында болады.

Тергеулік журналистика мемлекеттік құрылымдар мен бизнес саласындағы тиімділікті арттыруға ықпал етеді. Қоғамдық маңызы бар тергеулер нәтижесінде сыбайлас жемқорлық, ресурстарды жымқыру немесе қоғамдық қызметтердің дұрыс көрсетілмеуі сияқты мәселелер ашылып, оларды шешуге бағытталған шаралар қабылданады. Журналистердің тексерулерінің арқасында кейбір заңсыздықтар, мысалы, мемлекеттік тапсырыстарды жымқыру, монополияға қарсы күрес және экологиялық зиян келтіру секілді мәселелер туралы ақпарат таратылады, бұл өз кезегінде аталған саладағы қызметті жақсартуға мүмкіндік береді.

Қазақстандағы тергеулік журналистиканың рөлі маңызды болғанымен, бұл сала үнемі қауіп-қатерге ұшырайды. Мемлекеттік органдардан және ықпалды кәсіпкерлерден қысым көріп жатса да, тергеулік журналистика тәуелсіздікке ұмтылып, осы қиындықтарға қарсы тұрып келеді. Әсіресе, көптеген тәуелсіз журналистердің бұқаралық ақпарат құралдарында жұмыс істей алуы үшін еркіндік пен тәуелсіздікті қорғау үлкен маңызға ие. Тергеулік журналистика қоғамның әлеуметтік жауапкершілігін қалыптастыруға ықпал етеді. Журналистер қоғамдық маңызды мәселелерге назар аудара отырып, адамдарды өз құқықтарын қорғауға, әділетсіздікке қарсы тұруға және әлеуметтік проблемаларды шешуге шақырады. Бұл өз кезегінде азаматтық қоғамның күшеюіне және әлеуметтік тұрақтылыққа ықпал етеді.

Қазақстандағы тергеулік журналистика соңғы жылдары бірқатар маңызды зерттеулер мен оқиғаларды жариялады. Олардың ішінде қоғамдық тұрғыдан маңызды сыбайлас жемқорлық мәселелері, құқық қорғау органдарының заңсыз әрекеттері және қоршаған орта мәселелері басты орын алады. Мысалы, бірқатар тәуелсіз журналистер елдегі ірі бизнес жобаларының артында тұрған адамдарды анықтап, қоғамға жеткізді. Сонымен қатар, қоғамдық мәселелерге қатысты тергеулер көбейіп, қоғамды ақпараттандыру мен құқық қорғау органдарының жұмысын бақылау мақсатында әртүрлі зерттеу журналистикасы жүзеге асырылуда. Құқық қорғаушылар мен әлеуметтік ұйымдармен бірлесіп жұмыс істеу журналистерге маңызды зерттеулерді жасауға мүмкіндік береді.

Қазақстандағы тергеулік журналистика тұрақты түрде даму үстінде. Өзіне тән қиындықтар мен кедергілерге қарамастан, бұл саладағы журналистер қоғамдағы маңызды мәселелерді ашып көрсету арқылы өзгертулерге ықпал етуде. Алдағы уақытта тергеулік журналистикадағы тәуелсіздік пен қауіпсіздік мәселелерін шешу үшін кешенді шаралар қабылдануы керек.

Қаржылық қолдау мен қоғам тарапынан қолдау көрсетілуі керек, сондай-ақ тергеулік журналистердің құқықтары мен қауіпсіздігін қорғауға бағытталған құқықтық

реформалар қажет. Сонымен қатар, медиа ұйымдары мен журналистік қауымдастықтар арасындағы ынтымақтастықты арттыру және халықаралық ұйымдармен байланыстарды нығайту тергеулік журналистиканың тұрақты әрі сапалы дамуына септігін тигізеді.

Қазақстандағы тергеулік журналистика қазіргі уақытта қиын жағдайға тап болғанымен, ол әлі де қоғамдағы сыбайлас жемқорлықты, әділетсіздікті және құқық бұзушылықтарды ашып көрсетуге ықпал етуде. Қысым, қауіпсіздік мәселелері мен қаржылық қиындықтарға қарамастан, тергеулік журналистиканың қоғамдағы рөлі зор. Тәуелсіз журналистердің жұмысын қорғау, халықаралық қолдау және қаржылық қолдауды арттыру арқылы бұл сала әрі қарай да дамып, қоғамда оң өзгерістер жасауға мүмкіндік алады.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.